

A bikenja Kande wali sebre

**Kāng dōm kūn a fuba dey ba baki la
ba dëysı ba boñsu la ba hāñsi bùnma a
sida kong wōfū sāmma.**

A karembi hong tüté la kong

Langue : Koromfe

Adresse : ANTBA /Soum

01 BP 6126 Ouagadougou 01

Année 2013

Langue: KOROMFE, parlée dans les Départements de Pobe Mengao, Baraboulé , Province du SOUM et du LOROM, du BAM pays BURKINA FASO

Titre en français:

L'histoire de Kande. Ce qu'une communauté peut faire pour aimer les personnes atteintes du SIDA et pour s'occuper d'elles, Livre de l'étudiant

Traduit par: Idrissa et Boureima KONFE

Traduit de:

L'histoire de Kande. Ce qu'une communauté peut faire pour aimer les personnes atteintes du SIDA et pour s'occuper d'elles, Manuel de l'étudiant

Adapté par: Kathie Watters et Margaret Hill

Illustrations: MBANJI Bawe Ernest

© 2007, 2009, 2011 (révision préliminaire), 2012 (édition électronique) SIL International ISBN

Traduit en français par: Mary Endersby, Kabucungu Hand-jinga, Nathalie Saint-André, Ann Wester, Pauline Joliot, Uschi Lautenschlager

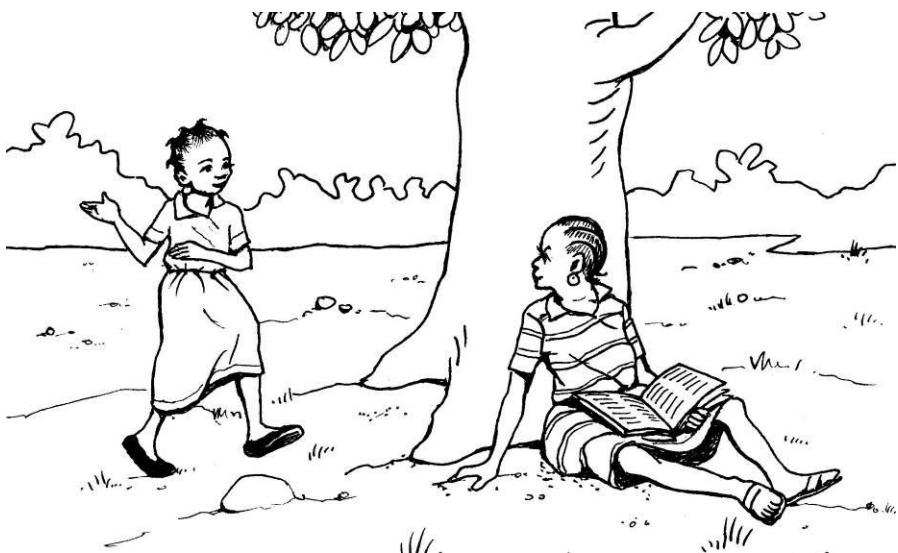
A utiliser avec:

L'histoire de Kande. Ce qu'une communauté peut faire pour aimer les personnes atteintes du SIDA et pour s'occuper d'elles, Manuel de l'animateur

Histoire et illustrations adaptées des livres «Histoires de Kande,
Livres 1 à 5» © Shellbook Publishing Systems
(www.shellbook.com) 2004. Utilisées avec autorisation.

La permission est donnée de faire des copies de ce livre pour utilisation personnelle ou de traduire ce texte, pourvu que la source et les droits d'auteur soient mentionnés et que le texte ne soit pas altéré plus que nécessaire pour une bonne traduction. Pour plus de renseignements, contacter uschi_lautenschlager@sil.org

Date Septembre 2013 / Langue Koromfé ANTBA

Sapitr Ndooom

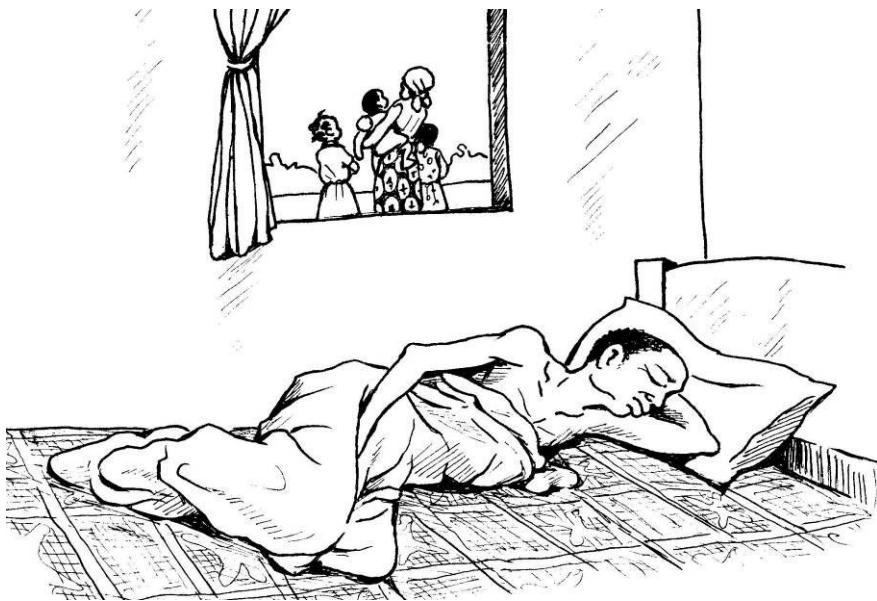
Iyā walima hvbɔ

A bikeṇa ala ba yitì Kande walı sebre la ning kong.
Fınde dōm, Kande da wāna a fekv hogo dı tufu di
karamu, la kvn di yimde kēvbı kvn hoe di be te di
wa di bo : «Kande, Kande! Mu dōmc a kena wɔlɔmu.
Ba bo ke Iyā wōfa a walı kerigi. La nkɔ, ase la gv?»
Kande yoro di ni:v «Mu hamandaa ke mu yāa kvn la

gv.» La, mv ȳimde, bε gondu v yao wɔlɔm la Iyā v
da v gel fası kvn la kāng dōm la. U hoe v ye ala la
fatı di dono Iyā wa.

Kande la Teesi a yīmde nandı ya te a dāng nangu ni
ba fusa dvrı wuleti, la ba mommu. Ba yābu kēna
Falala ala Iniko gv dagsı Zumoke ba yābi bɔrɔbi kun
dōmne ba mɔmsı ba mv hoe ba be zɔŋɔ ba Iyā wa. Iyā
bo ba nə ning da di koptu ba dōmı hēngę: «Yirigi na
na hilfi heng. Baaba zɔmma di derı di fɔŋɔtu!», la, di
hɔŋɔ ba dı hēesı la dāng kong nene. Kɔ Teesi zige:
«Iyā, nkɔ wɔfa a wali hvbɔ la?» Iyā harı di fɔru kong
la di bo: «U kalle zaa gv dagsı a zaka kong yoro.»

Iniko, ala zena magtū i naa bole ning: « Mu zōc mu yao bo gv Baaba nə !» Iyā yē di wōnde zaa di tere a konne kong, la di bo di nə : «Di yāa la gv, mu bi! Dugv di di fōnjotv.»

Iniko zigi di yika. Di da bonjēə di nōgfv Baaba dōba halı hāna hāna, la a s̄yā hēn gondu hēng sogo, Iyā ba dugvra di di worongv Baaba. Gv tōnge sanengkō, Baaba nandı kvn hoe di fōnjotv la di ba wolla gøyəni. Di zerı halı wası, di pānga kong kendı la di

kosuru wasi. A fvba beng dvru a zaka kong yoro da lagfa di ne.

Fënde dõm, Kande da wëna a daaga ni, la di da sebra di follëba beng ne ke di yã zaa di hul a biiñø. Gukø ni, a børø bi woronje di kuru di mõmsi di bollu neng: «Biiñø nañsa dara a sida kong nboo n sa hong!»

Kande da ba dõmçnda di wõgõ kong biife. Di hõnõm neng: «A Sida kong kõ n go Baaba, maa gu hãnda wõfa di?» Di follubø beng bo di nø:« Ka n seg di!»

Yēne naῆsa, a tike kun bēnē gondu, kō Kande zīgē di yā ne: « Iyā, mu yise mu gel a yāo kong lo; kōgulle, Baaba, a sida kong la wōfvu di?»

Kō Kande yā zulle di yū. Kande na ke di kommæ. Di yā yoro di ne: « N gey. Kun yey mu bīnde kong, kun gu tīgē ke sōrba la wōlōm gu n dōmō kong la.» Kō Kande zīgē di yā: « Baaba sōm belle ni, naῆkāna v tūki? Naῆkāna v dari a dīv kun diri la a mani kun fefu

la?

«Di yā yoro di ne ning: « A Dɔfrɛ hānsūra hɔ.» Ba hii
bɛng mənti domba ba kom magtι.

Gukɔ belleni, Kande sa hong tı a ngoore a sigo kurom lε. A zaka kong yẽmba la a follëba bẽng bẽ kom di sõm kong. Kande tı di hõməni ni neng: ‘Ase la pa ba ba bene di bãadey kong kun bene kãngsi sõone, kun di ni ke di da wẽna di dõm teng kong sõone? A Dɔfre dãng kong yukanẽ saa hong di dõm teng teng la da bellı yelli hũ kun fari Baaba sõm kong.»

Pilau kallını a sōm nangu belle ni, Kande la di yā da senna a dāya; la, Iyā fusa kong bēne kreti di nə a kāŋjēna la gbu wāna nboo di pāŋga kong bɔɔgu halı wası. Kande gondu di yē di yā wōnde, ba tuko yōŋjaa. Iyā be bo: « Gu wāna nboo, sɔ̄ne dōm, muŋko ngo a pāŋga kvn wɔllu taare kāna.»

Chapitre 2

A walıma heng kājsırı Kandema dāanı
kong.

Kande la di yā da wāna a feku hogo ba tufu. Iyā bəənī kong ba yāng kvn pōtū. Di wargı haalı gu yisi gu tı tulay Kande hāŋsı di di dəysı dı yēŋsı.

Kande sa hong sibū. Di yā fərfa la di panga kong ba pōtē. Gukçnə, a beliə beng da hēmma ba kāŋsı ba wɔl gu kēesı taare. La Kande bənə yelli ke di yīməu beng ba kāŋsəra ba gulle ba wɔl, di wollə ba. La, Iyā da ba bong lę kāna. Di bollu: «Ye, Kande, n yīməu beng tīmmo koe, ka n wol ba.»

Fẽnde dõm a Dõfre dãng kong kẽna hii bẽnë ye hũ dãani. Di dõm a lõgtõrõ la, di dono hong da yãala a waluma sebre hãna hãna. La, ba be kuru ba belli sõone sõone. Ba da bella la a dïw la ba hãnsırı Iyã la zaka kong tomø. Ba da tõrõda haalı hãna hãna la ba sebru a sebrefi dõnda. Kande bïnde dçnsu kun di ni ke, sa, di yã yıka wõfa a momsı gv dagsırı...

Wete dōm, Kande da dōmonda a lōgtorokēv hong wɔlɔmv la Iyā. Di da ba dōmonda kvn ba da bollu kong dvrv, la di gele kɔ ke di sa zamba də yā la kēv sɔrɔ. Gv la pa, gv tika ke di yēe a bāadey kvn bellı la a sida kong bi ba yitı gv a veyihas kong kvn di labe la kēv nandı saa kong.

« Baaba da ba yā ke di wōfv a veyihas kong gille, di ba magale kāng kvn dari gv haga Iyā. Gv dey ke Baaba lı Iyā a bāadey kong, la Iyā mv dey la di lı gv a biiŋe keng mv. La, a lōgtorɔ hong bo Iyā nə ke: N

h  mma n be a l  gt  r   d  ng v yao keki n y  m kong ba ye. »

Iy   yao a l  gt  r   d  ng nangu. A l  gt  r   nand   keki Iy   y  m di ye di s  bu di n   kun di na gu ni. Gu wete ket  , Iy   s  bu a hilo zaabi nangu Kande n  . A veyiyaas kong bi zala Iy  . Gu deyla gu w  fv a bi keng mu. A kev l  gt  r   hong bo Iy   n   ke di h  mma di d  ri a febi bu la a damm   f  fi yagla la a damm   bu di kvl   kong da gu k  nsi. La di pa di a s  vf   kun yirgiri b  ad  y mangma. A y   kun ba d  j  se n  , a l  gt  r   d  ng kong da ba w  fa a s  vf   kun ba yiti Ayerwe h  nge (ARV) kun ba h  fv ba wollu la a Veyiyas kong. Iy   y   k   da g  n la di b  ij   keng. Nde le di dey   di da s  v nangsa kun ba yiti ke a Ayerwe kong gu da gu g  ll   a b  ad  y kong ka gu be y  e a b  ij   keng mu?

Iy   b  ad  y kong dags  ra k   le. A b  ad  y nangv bu da wigr  e di kvl   kong yoro. Iy   hoy a b  ad  y kun ba yiti ke a s  da kong saa b  ad  y. Di nene kong yoro a v  fi la, la, la di kvl   kong t  n  ng d  ba mu.

«K   Kande zige a D  fre d  ng kong k  na: «K  gill  

mvkɔ haree Iya a bāadey kong lira mu ?» A lōgtɔrɔ hong bo di nə : «Ayo, gu ba lira nə, hare di », kun dagsı, di zɔmma n boŋsi di la n ye da walı.» Di hōngv Kande nə kun di dey di baki kāna di ye di yā walı hāna hāna, la di hōngv di mu a dıu hāniya tɔfɔla di yā nə. Kande bündə yome gvkɔ gu tījsı kun di gele Iyā walı yeo kong gille.

A biiŋə nanga benn hul la Iya pānga dvrı kendı le. Di kom kun di songe a biiŋə feleŋə keng di hōfvı di wāna ni. Di bo: «Yetima» kun zɔmmu gu bo ke «Werebi». Iya tı a ngoore sɔyā kallile kun dəbe a biiŋə nanga hvlam la Kande yırı a bi nanga segre ke Yatima. Kande zāng a bi nanga di wāna ni di yao tuko a feku kong lengem ni. Di bo: «Mu ba dvugvra n tı a werebi.» N kureti mvkɔ biiŋə saneng.»

Sapitr tāandīgu

A walūma kāngēna belli Kande la də
yīməu nə.

Kande da wāna a fēku kong hogo di tufu di pandī Yatūma di yīmuña kevbi keng nə a dīw. Kande da bongenla ke kēv dōm yōñjā a bīñjē keng la Iya kun sībē a sīda kong bāadey kong sōm neng kong, a kēna bēng fōnna ka a bi keng be lī ba. A Dōfre dāng kong fūba mang mang la hāngēsi Kande di da a beliē yōgēfihī yillam varam. Ba hōngi di kun di hōgfū a hem gōl di bakkī a bīñjē keng yillam kong la kun di pandī gu ga nə kāna.

Yatūma kulfī hēng wāna nboo i kāngēna la Kande

bündə da dənda la a walıma hẽng kvn wẽ kãna kong.

Fẽnde dõm, Zumoke, Kande yĩmde bõrc bi keng bẽ
Kande nandı wa di bẽ bo di nã : «Mu kɔ zɔmma mu
dugv a karõng kong nboo nkɔ la Tesi kun dugẽ
kong.» «Kande bo di nã : «Õ õ, n hẽmma n kãngəsi n
gille n karõngv kong dõba dõm, gvkɔ belle ni, n
tengəsira n deysi n hãngəsi vkc». «N hẽmma n yobo n
gille ka n debv a bennna bu bunma yõnv a hẽnam
beng̃e la bunma n lati a bikeni beng̃e. N yõee a hẽnam,
n ba gella n yïka la n mẽntee la bikenga dõm, a
veyiyas kong deyla gu lı nã.» Zumoke yoro ke di zaa

di kāngəsɪ di gülə di karam la di bo ke di ba
yommə a bikeni la di ba yōna a hēnam.

Fẽnde dõm, kãnde sabelinja dõm la bẽ ye di. La di bole di nã : «Gu tigeé la vkc hulunkõndu, tike nangsa mvkõ yõngu la gu, kun n sa sibé kong sogo.»

«Kande kom di nã: «La, vkc la kun ngo tike sçrfa kun v dey v tuko ni kong lo!» Kc di bole: «Le la? Gukc ba gãne mkõ yû!» «Mu bella zommu dãng nangsa kun ba zco gu tõngu yoro. Kun kuru la sãneng, mu zomma ke na be la kun na dari a këbí hëngë dvru yoro to-tulle na be pa mu.»

Yẽne nangsa, Falala zığı Kande : « Kõgille, u zco u yẽngəsi u sıri u dvgu a tike kong?»

«Kande yoro di nə : «Ó õ, u sabelinja bo ke u deyla u tuko yere gøyəni. La u hẽmma u pa di kvn u feti u dari kong durv to-tvllə..

«Kõ Falala yorobe ke : «Kãng gii ba fẽngəna ukõ nə koe! U hẽmma u ye u ları nangkana dono u dey u da kvn u dırı u fe.»

Wete dōm, Kande la Tesi dūngo a bīnjə keng ba yaku la di a lōgtōrō dāng da ba yao ye ga la a bōrv ni, Tesi hōngv bōrō dōm ala da hīfv a daaga kong nene. Di bo: «A bōrō ala pa me a koyore nangsa la neng. Dōmni di deysira də hāngəsi hō la kvn v dırı v fee.»

A kēv lōgtōrō hong yao bo ke kāng kāa n go a bīnja
kēng la ba hēmma ba daga pūlav kallile gøyəni la ba
tengsī ba larī di yām kong a Veyiyas kong bāadey bi.
La di wōlōm la Kande la di yīmde Tesi a waluma
pōtu bakō a kenabu la ba zende kong nene bennabu
wali. « Kun na tige a werebu nēng kong, benna mang
mang dēyla ba pa na a dīw la pāv hōlle hōlle kun dari
na song na labu la ba. Ka na dugv ba zaki na. Na

dεyla na zāng a fɔrfi zɔre zɔrε, wala ba lı na a Veyiyas
kong maa bāadεy sɔrhī kvn yommu la labv la a fo
heng.»

La Tesi bole ke : «Mv ba yãa wala bɔrɔ dõm ala pa
mv koyere nangsa t̄imməø da di da mv labu la di.»
Kande, Teshi, la Falala bo ke lay ba ba lata bɔrɔ kãma
halı ba yao zu a dãy.

Sapıtr naandıgv

Kande bẽnde wulete gv tĩngəsi.

Kande la di yīməu beng na a kāñāy ba feeley kong yoro. A sida la ku dī sa la dī yā la di yīmde bōrɔbi keng ba tīge a zōre di nə. Sōne sōne, ba gumbe kun diri, la Kande kāngəsi dī gulle di wɔl ba nə. Di tīm kun di dey dvrv di kāna dvrv dī ye dī yīmuña keng walı n bolla a yā, kun ga fēfu ga wurfu sōne.

F  nde d  m, Azaani, Kande la di y  m  u beng follo dv  f  
ben   ye ba. A b  r   bi h  nang la di, ala dubsuru a
D  fre. Di da h  gfv di y  mde di b  ll  . Di y  a la di
bollu : «Kande, k   b   v yao a D  fre d  ng ni!» «La, a
s  one dv  v, Kande yot  e di ne : «B  rv nangsa mv ba
d  y mv yom mv yao. A tom   h  ng f  fa i p  te.

Azaani mēng lε di yitı ba halı gv be te funde dōm kun
Falala kande yimde bole: «Mukɔ yaka; dōmni mv ya
da kun mv gelle.»

Teesi mv bo: « Mukɔ yakaa. Domni, mv ya da a
follubə feləmi.»

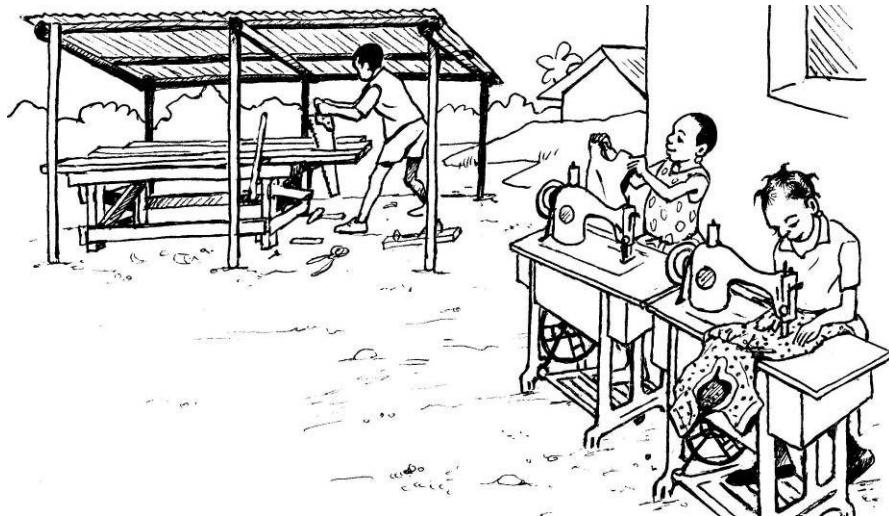
«Kɔ Kande bole: «Kɔ hɔŋɔ na Iniko la Yatima na yao.
Zumoko la mv kɔ mēŋna yere v kāŋsi la a tomə hẽng
wɔllam.»

Kvn gu tɔngɛ, di ȳməu beng wuleti ba bɛ, ba bɛ wɔlɔm a Dɔfre dãŋ kong fvba dammɪ semde kong walı. La Kande mɔ ȳee dı hõmni ni ke di mv yaka mẽntı ba di wɔl. La, a Dɔfre dãŋ kong ylkane sāmma pa ba a tike pərmə ke ba wɔl la pa ba a bɔrv ke ba ba hal kvn ba dari dvrv, ke gv tı kvn dirı maa kvn beledi a daaga ni. La, ba kāngəsı ba gulle ba wɔllv halı ba dari gv k̄e taare.

Tesi warge dı deyla sa di gɔ a karõngv dãŋ ni.

Fẽndε dõm, Kande sabeliŋa hongo tõngv a hilo di bo ke a sõone te Kande la beliə sɔrba beng nə ba yẽngsı ba sıri la ba dvgv ba sa hong dãng la di kεbı hẽngε. Kande bündε yey halı wası.

A Dɔfrε dãng kong kẽv dõm la song a beliə beng di dãani. A kẽna beng tullε, kẽv dõm ala hãngsı ba ba yã hong bãadεy kong sõne la. Di zakka kong da ba hẽya la a Dɔfrε dãng kong la ba dammı bu s̄emde kong. A beliə beng yẽngəsı ba te ze, la ba sa beliŋa hong song ba sa hong zakka kong la a kεbı hẽngε.

Kande la di yīməu beng dvrv, boŋəe la Iniko gulle wɔl ba tike feleŋ kong yoro, a Dɔfre dāng kong h̄erga. Tesi la Falala sebv a p̄enı h̄enam. A Dɔfre dāng kong pa ba a bɔrv ke ba dey ba wɔl la a mansi h̄etihı h̄engę.

Zumoke sebv a adaponjolo dogomam a Dɔfre dāng kong dapongla tomə tike.

Kande bene kendigı di yafv a Dɔfre dāng la di yīməu k̄ena-bu beng la a bɔrɔbi hong mv. Tike naŋsa a Dɔfre dāng kong pasteer hong kvn bene karamu a Dɔfre

Wɔgɔ hɔngɛ ba feeley feleŋ bɔrv. Naŋv bɛllɛ ni le, ba dvru keke a hɔməni ke ba zɔɔ ba fee feeley feleŋ nangsa dugo.

Kande bündɛ da dɔnda Azaani kun belli sɔɔne sɔɔne di hãgsəri di wɔllu a sɛmdɛ kong ni. Azaani yimde hong da hõnda la Yatima kun bakɔ bɛnɛ wɔllu kong sɔɔne. La Kande la di yimɛu dvru buna da dɔnda. Yatima kɔ, a kendigam ni, a Veyiyas kong ba da di.

Kande bo Azaani nə ke : « Mvɔkɔ hvllvba beng kun bɛnɛ tɪ a ngoore kong sɔɔne, mv da hāma ke a zaka kong fvba dvru la da zɔmmv ba kendi. A yāu la, a feeley kong fɛfv gu kāŋa v nə, la, saneng, a Dɔfre pa hɔ sã sã hɔmni.»

Sapitr Nomandigu

Kande kun wẽ la fuba dõm beng lata ba zõmmu ba
gel a sida kong walı kun la.

Mboo kvn ba kẽ zende dõm belle ni, Kande da wõlõma la Azaani. U yere Dõfre dãng kong dãng fuba hãngsí hũ halı wası. Ba pa hũ a nene ke v ferı ba keku kong yoro. Ba sæké hũ, ba hõngu hũ kvn kana v gënetri v feeley yoro, la, ba tı v follëba gille gille kɔl. Mu ba yã nankana v deysırı v fullı ba hãnav pɔtu hẽn ba bake v nə heng duru nə.

Kvn ba tɔnge gvko belle ni, KandemaDɔfre dãng kong
bakı a mentu kebre kvn zuru la a sıda kong koptam
wali. A hɔngruba la a sebruba beng sıri a halmau
kong dvru ni ba be. Kande, Tesi la Falala mu tuko gv
ni. Ba hɔŋɔ Zumoke ba yimde bɔrɔ-bi hong ba be gv
ni. Azaani mu tuko gv ni.

Fẽnde dõm, a məntv nangu yikanə sãmma fo dõm worongu Kande di bo di nə : «Nkɔ la n yiməu kẽnabu beng la n yimde bɔrɔbi hong, na bong na hãngəsi hū v hõngu a fuba beng nangkana ba dey ba kō a sida kong. Hãnda mv, nakɔ yãala daga-n-gulle ka a sida kong bãadey be yee ni kong tulley kun mang na kẽ a fo duru. Kun dagsı, nakɔ yãala a karungu hãna hãna. A fuba beng yãa ke nakɔ gel a Veyiyas la a Sida kong walima hẽng yãu. Kande, dı yimde bɔrɔbi hong la dı yiməu kẽna beng song la a bun-dõnmı ba tuko a hõngvrvba beng tulle.

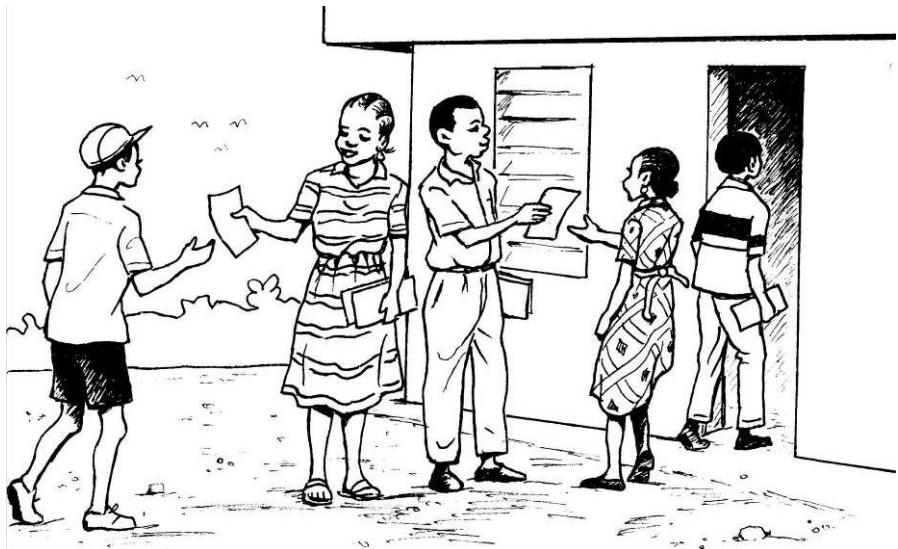

Yōja gvkɔ belle ni, Tesi kuru di hānsəri di hōŋgvru a sebamfı hēng. Kun di bong a tomde kong la kun di hāna kong nə, a fuba beng yēe ba gille zore zore, la gu huisv ba nə a sida kong walima hūn hānda wē hēng dōmnam hāna hāna.

Tao tao le, di kureti a hōngrɔ hānang būnma a fuba di wē la beng tullɛ, la, fuba pɔtu la bellı di hōŋgamfı nahı ni.

Falala kuru a leñgemfı dësumam a sıda kong
hõngamfı nə. Zumoke wuleti a sëbamfı nahı la ba
gille dugo wɔgɔ. Ba hẽme a tıra yɔɔnı kvn dari gv
hõnguru nangkana a fo dey di kō a veyiyas kong la di
ye bınma bıengrı a sıda kong bāadeyfı beng wali.

Kande la Azaani mu hānsəra kvn ba yit̄ a fvba ke ba
be dōm̄ a sēbamf̄ heng. Ba yell̄ wala a sēbl̄eba beng
da da kvn we ba n̄ tullay ba sēbam heng ne. Ba da
nej̄ētra ba yit̄ ba foll̄eba. Kande la Azaani tulle
foll̄ere kong dagsəra k̄ le. Azaani kvn yage sēbu di
yēmba n̄ ke di zōmma di zu a t̄oy la Kande, ba
buna dōn̄se hal̄ wasi. Zumoke la di yīm̄eu kēna-bu
mu bon̄se gu hāna hana. Azaani bo di foll̄eba n̄ ke
di k̄ la Kande pa domb̄ n̄ ke ba meng baa gele bōr̄
wala kev hal̄ ba yao dōy ba t̄oy kong, la, ke la ba

mẽngəna ba yẽε domba la a yãv haalı.

Kande la Azaani zu a tɔy la domba. A tɔŋgam yoro ba da a bi. Fẽnde dõm ba zaka kong yumba beng menti dombo feku dõm kun kande boŋ hāna hāna kong hogo. Di bole: «Taare, mv da yāala mv tufu yere mv wɔlɔmv la Iyā.» Iniko, ala da wɔrfu di sāmma beng n gore sɔɔne: «Iyā la Baaba maana da wẽ yere! La, ba maana da fefu ba fefu, mv hāmanda ke ba būna da tūka a dɔnda la hō. »